

Apie poetų krepšinį, naują knygų derlių ir kitus oro reikalus

RICARDAS ŠILEIKA

Šimtinis tarptautinis literatūros festivalis „Poetinis Druskininkų ruduo“ jau įvyko. Druskininkų dangaus tarnybinkai parūpino ištisus blavų ir vaškų orą. Pagrindiniai ir margiausi renginiai, kaip jau daugel metų, vyko Viešosios įmonės Valstybės ir savivaldybių tarnautojų mokymo centre „Širdelė“. Tačiau „Poetinio Druskininkų rudens“ vyksmo geografija ir trukmė vis plečiasi. Jau keleri metai festivalio pirmosios natos suskamba pačiame Vilniuje (dažniausiai Rašytojų klube). Šiame pirmasis savo poeziją skaitė amerikiečių poetas, eseistas ir vertėjas Sam Hamill. Pačiame Vilniuje, tiksliau Užupyje, nutyla ir paskutiniai akordai. Tik vienos dienos testinga, kad didžiosios poezijos fiestos laikas užsiskliaustų ištisoje savaitėje.

Šiame — jau penkioliktojo! — „Poetinio Druskininkų rudens“ tema buvo oras (tai esminių visatos stichijų keturkių, siejamo su poezija, trečioji dalis). Todėl ir konferencijos „Poezija ir stichijos: oras, suvirpintas garso“ pranešimai, komentarai ir diskusijos putojo apie pačią neapčiuopiamiausią materiją. Festivalio pirmasis asmuo poetas ir vertėjas Kornelijus Platelis, kviesdamas poetus, kritikus ir analitikus minėti apie šią substanciją, sakė: „Oras — gyvybės šaltinis, ugnies namai, tarpininkas tarp dangaus ir žemės, tačiau diskutuoti apie simbolinį poezijos ir oro ryšį būtų per daug formalu ir greičiausiai nuobodu. Oras — garso nešėjas, vadinasi, ir balsu ištariamos poezijos namai. Kokį poezijos garsiarastį kuriame šiandien? Ar jis tebėra mums svarbus? Kaip pasikeitė ir ar pasikeitė požiūris į euforiją? Ar balsu skaityti poeziją tebėra madinga ar vėl madinga? Poezijos skaitovas: ar jo interpretacija gali pasakyti ką nors naują, ar tai tik eilėraščių įgarsinimas tiems, kurie tingi skaityti arba yra susirinkę į proginių minėjimų? Ar balsu i skaitytoja besikreipiantis autorius sukuria kokią nors pridėdamąją estetinę vertę ar privalo sukurti?“

Nuo vilos „Mauritanica“ terasos plūstė plūdo muilo burbulų kavalkados. „Širdelės“ kavinėje

vienas priešais kitą sėdėjo abstinantai Aidas Marčėnas ir Alis Balbierius (Aliui lyg tyčia „Poetiniame Druskininkų rudenyje“ stuktėlėjo penkiasdešimt metų. Tačiau žiniasklaida visai stengėsi šį faktą nusišlepti), girdėjau juos kalbančius apie J. Kunčino romanus, mininius jo Tūlę. Vieno eilėraščio naktį, kurią koordinavo Crage Czury ir Jurgita Mikutytė, „Širdelės“ barmenė Rasa vos spėjo suktis ir visiems beatodairiškai šypsotis.

Naujai išleistų knygų šį rudens buvo nemenkai. Gausiausia intelektualinių derlių, žinoma, suskaičiavo Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla. Iš viso nuo rudens iki rudens ši leidykla pagamins septyniolika poezijos knygų. Pačios naujausios, tiesiai iš spaustuvių festivalin atvežtos buvo: Leonardo Gutausko *In fine*, jau minėtas Donatas Petrošius su debiutine *Iš termės D*, teliškiečio Stepono Algirdo Daškevičiaus *Stokas*, Daivos Čepauskaitės *Nereikia tikriausiai būtina*, Kornelijaus Platelio *Palimpsestai*, Knuto Skujenieko latviška — lietuviška *Aš esu toli vienišas*. Todėl leidyklos vyriausiajam redaktoriui Valentui Sventickui buvo įteiktas šauniausiojo leidybos prizas — Gintaro Žilio meninė spalvota fotografija.

Druskininkų sporto centre vyko poetų krepšinio lygos (PKL) Jurgio Kunčino vardo PDR taurės superfinalo rungtynės URBS CONTRA ORBEM (miestas prieš pasaulį). Susitiko Vilniaus ir likusios Lietuvos poetų komandos. Varžybų aistras komentavo krepšio ir bulvių žinovas Alvydas Šlepikas. Komandų treneriai Tomas Staniulis ir Aleksandras Makejevas profesionaliai mosikavo rankomis, purtė galvas ir tyliai keikėsi. Nepriekaištingai teisėjavo Rolandas Dailidė (Druskininkai). Nusizengusieji, kaip buvo numatyta reglamente, privalejo išsipirkti eilių skaitymu, tačiau šis įsakymas nevykdėtas. Per atokvėpio dvimintę sužaistas minifutbolas „Alitos“ šampano kamščiu (už šią reklamą scenelę „Alita“ be dvejonių galėjo pakloti nemenkus pinigėlius). Pertraukėse publiką linksmo breikeriai, šokėjęs su balionais ir komandų talismanais — peliuke Laima bei sulitūjęs tigras Ricardas. Komandų žaidėjus nustebeino sirgalių pasyvumas ir erozija. Daugiau taškų priešininkų krepšinį prisivaidė Pasaulio komanda, todėl ant jų galvų sužaliavo (rudens metų!) ažuolų vainiklapiai. Moterys nugalėtojams negailėjo bučinių. O mano ausys prie tualetų durų nugirdo sprangią repliką: kas stipresni, tu intelektas menkesnis.

Iškilmingas baigiamasis poezijos vakaras prasidėjo šiemet į amžinybes iškeliauvusio paties Nobelio literatūros premijos laureato Czeslaw Milosz balsu

skaitomais eilėrašciais. Jau po to Jotvingių premijos komiteto, kurį sudaro visi ankstesnieji premijinkai, pirmininkas Vladas Braziūnas ir šios premijos įsteigėjas Sigitas Geda perskaitė rugsėjo 28 dienos nutarimą. Jame ir parašyta, kad dvidešimtojo Jotvingių premijos laimėtoju išrinktas poetas Stasys Jonauskas (kitas pretendentas buvo Gintaras Grajauskas) už „Vagos“ leidyklos šiemet išleistą eilėraščių rinktinę *Žolės balsas*, kurį sudaryta iš poeto septynių ligi šiolie išleistų knygų irgi pačių naujausių eilėraščių.

Stasys Jonauskas gimęs 1948 metų kovo 28 dieną Gėsalų kaime (Skuodo raj.), 1970 metais baigė Žemės ūkio akademiją, dirba Skuodo rajono laikraštyje *Mūsų žodis*.

Nutarimas taip pat skelbė, kad „Poetinio Druskininkų rudens“ premija už poetinį debiutą paskirta poetui Donatui Petrošui (kiti pretendentai buvo Enrika Striogaite ir Nijolė Dautytė), kurio pirmąją knygą *Iš termės D* viešumon išplukdė

Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla.

Donatas Petrošius gimęs 1978 metų lapkričio 28 dieną Bijotuose. Studijavo pedagoginiame universitete liuanistiką ir filosofiją. Dabar ten pat siekia literatūrologijos magistro laipsnio.

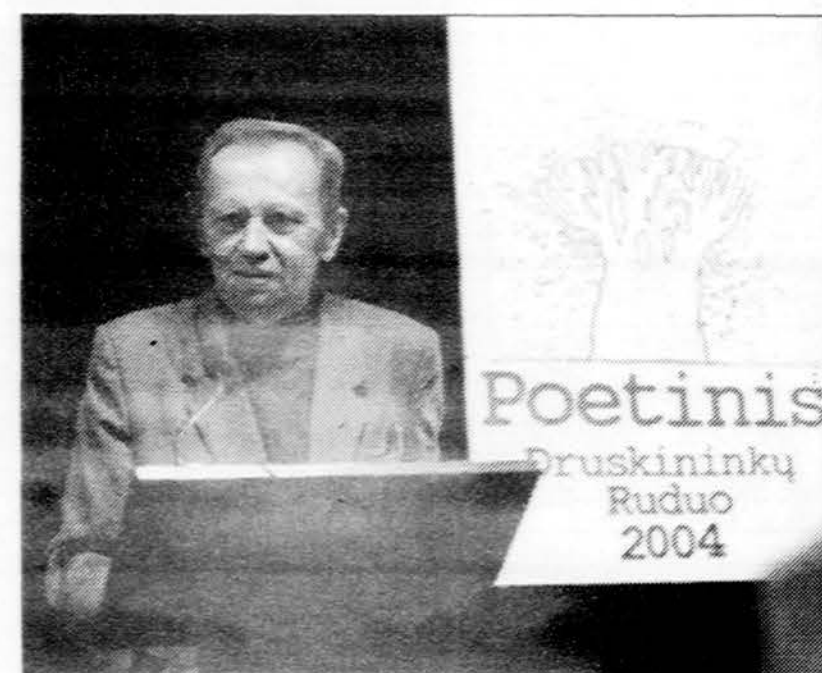
Prizus abiem poetams įteikė Kultūros ministerijos Valstybės sekretorius Juozas Širvinskis ir Druskininkų savivaldybės administracijos direktorės pavaduotoja Vilma Jurgelevičienė.

Anoniminių eilėraščių konkursu vertinimo komisijos pirmininkas Vytautas Ališauskas paskelbė varžybų nugalėtojus. Vieno geriausio eilėraščio vietas (nuo pirmos iki šeštos) užėmė Andrius Magnason (Islandija), Rimvydas Stankevičius, Aleksej Aliochin (Maskva), Vytautas Jarutis, Esther Morgan (Didžioji Britanija). Vieno skambiausio eilėraščio tris premijas savo kišenėse šmukštelėjo Mindaugas Valiukas, Dainė Čepauskaitė ir Arvydas Genys. Visi sužinojo ir Teminio

(„Sporto poezija, poezijos sportas“), skirto olimpinėms žaidynėms, eilėraščių autorius — Aleksej Aliochiną, Gintarą Patacką ir Vladą Braziūną.

Vakariausią bohemišką vakarą, kaip ir praeitais ir užpraeitais metais, „važnyčio“ linksmaplautis duetas — Alvydas Šlepikas ir Liudvikas Jakimavičius. Tačiau poezijos skaitymai nutrūko (užtrūko) geroi dar prieš vidurnaktį. „Poetinio Druskininkų rudens“ generalinis vadas Kornelijus Platelis vos spėjo padėkoti festivalio rėmėjams ir pagalbininkams, kuomet „Nakvišos“ kavinės tuštumas nesustabdomai užliejo šokantieji. Legendinių roko ir „blues“ grupių opusus grojo ir dainavo Druskininkų instrumentinė SLAM ketveriukė Valdas, Ricardas, Saulius ir Gintas. Ekrane buvo transliuojama penktadienio ir šeštadienio „Poetinio Druskininkų rudens“ vaizdinija. Tarp stalų su degančia žvakė rankoje laviravo nepažintas poetas ir deklamavo Fausto ir Mefistofelio dialogus.

Nukelta į 2 psl.

Jotvingio premija gavęs Stasys Jonauskas skaito savo eilėraščius.

Vilmos Šileikienės nuotr.

Stasys Jonauskas

PRAEJĘ LAIKAI

Ką ten apšvietė ligi kraujo,
Kai žaibavo be galo aukštai,
Ir, pakilę gyventi iš naujo,
Bėgo žmonės ir jų daiktai?

Ar jie vienas į kitą rėmė,
Ko išmoko pasaulio šiame,
Ar nurimo jų galvos rėmuos,
Jeigu kojos dar bėgo žeme?

Ką jie nieko nematantiems reiškė? —
Ar tik ugnį, kuri užges,
Jeigu bėgdamos minios traukė
Juos pačius tarsi dvaro sraiges.

Ką jie vienas į kitą tylėjo, —
Ar tik būsimus savo vaikus? —
Kai pro šalį vis ejo ir ejo
Laikas, vedamas metų pulkus.

Gal nebuvo nei karo, nei maišto,
Jei ir buvo — be galo seniai,
Kai praėjė laikai susimaišo
Tarsi chemijos junginiai.

RUDUO BRENDA Į VANDENĮ

Kai ruduo priartėja prie miesto,
Jo vanduo languose atsispindi.
Ir iš grūdo, prie vieškelio pamesto,
Dar išauga rugs per sprindį.

O toliau — lyg teisybė didžiulė
Lyguma, kur sustoja išėjė.
Ten pro langą žmogelis toks žiūri
Ir į stiklą patso panašėja.

Kol per upę į kitą krantą
Du veršiai po rudenį vedas,
Lapai vienas už kitą krenta.
Ir į vandenį brenđa ledas.

NEMATOMA ŽAIBO RANKA

Baigęs vasara tarsi banga
Arba laikas iš rato išeiti,
Kai nematoma žaibo ranka
Visą naktį padangę šveitė.

Smėlio balsas aidėjo giliai —
Iš praejusio amžiaus; pro kryžių
Į pasaulį išbėgo keliai,
Bet į kiemą atgal nebegrižo.

Lėkė vasara tarsi genys,
Prie sodų žydėjo alyvos.
O plaktukas jau kalė vinis,
Iš įpratimo negyvas.

Tik blizgėjo ilgai vakaruos
Debesų pakraščiai paausuoti.
Kilo mūrai — pradingę karuos
Dar tikėjos šioj žemėj alsuoti.

Bet nebuvo kaip grįžti tenai,
Kur prieš laiką gyvenimas baigė.
Ir tylėjo, jog tu gyvenai,
Tarsi žiedlapiai krintančios snaigės.

Prie Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos knygų pristatymų — spustis.

Vilmos Šileikienės nuotr.

Pasaulio ir Vilniaus poetų komandų krepšinio varžybų akimirka.

TURINYS

Poetinis Druskininkų ruduo.

Vieno rankraščio pėdsakai.

Vilniaus styginių kvartetas gastroliaus Š. Amerikoje.

Pianisto R. Budgino recitalis.

Aleksis Rannit — lietuvių kultūros bičiulis.

„Poetinis Druskininkų ruduo“

Premijos už poetinį debiutą autorius Donatas Petrošius (viduryje) pusryčiauja.

Atkelta iš 1 psl.

Sekmadienio rytą poetai pakirto kiaušinėnes su pomidorais arba garstyčiomis. Higienos reikmenys ir šlepetės sulipo kelioniniuosna krepšiuosna. Įsigiedrėjo visas pasaulis. Kornelijaus Platelio rankose anūkas Pranas jautėsi saugus ir patenkintas, pešiojo po rankele pasitaikiusio Vlado Brazūno barzdą. Labai dailų vilnonį megztinį ant savo kuklaus kūno reklamavo poetais iš Merkinės Stasys Stacevičius (ant jo liežuviu šokšiojo keistas žodis „debilai“). Jotvingis Stasys Jonauskas užsėdėjo languotą kepurę, įsėdė į Sigitą Poškaus labai nenaują „Renault“. Vienas po kitą automobiliai suko iš Maironio gatvės. Prie „Širdelės“ pasiliekančios mojavos nosinėmis ir kaklaraiščiais. Fatališkieji vėjagūsių plūptelėdavo ant galvų po kelias saujas klevalapių. Palanki proga nubraukti ašarą. Tačiau vandeningų akių neregėjau. Tik iš milžiniško kamino dangun skripuliavo požiūris dūmas. Tai poetų rankraščių ir rudens lapijos virtualūs likučiai. Iš samonės archyvų plaukte išplaukė Mai-

ronio eilutės:

*Išnyksiu kaip dūmas, neblaškomas vėjo,
Ir niekas manęs neminės!
Tiek tūkstančių amžiais gyveno, kentėjo,
O kas jų bent vardą atspės?*

Poetai grįžo ne tušiomis. Visi parsivežė 326 puslapių festivalio daugiakalbį poezijos almanachą, išgytas ir dovanotas knygas, išpūdžių sankaupa, suglamžytus veidus, neplautas kojines. Mano kišenėje iš Druskininkų į Vilnių nelegaliai emigravo keturios panemunės kaštonseklės. Šalia jau minėto pūstapilvio almanacho glaudėsi pačios Enrikos Striogaite dovanota jos pirmoji knygelaitė *Lyja ir Lietuvos rašytojų sąjungos pardavimo vadybininko Aurimo K. dovanotas kauniečių Daivos Čepauskaitės trečiasis rinkinys Nereikia tikriausiai būtina*. „Poetinio Druskininkų rudens“ almanachas šiemet pristato 18 autorių iš JAV, Lenkijos, Šveicarijos, Norvegijos, Anglijos, Nyderlandų, Slovėnijos, Velso, Latvijos, Estijos, Bulgarijos, Rusijos, Islandijos, Belgijos. Lietuvos poezijos ložė

sėdi Donaldas Kajokas, Vytautas Bložė, Agnė Žagrakalytė, Darius Šimonis, Gintaras Bleizgys, Dovilė Zelčiūtė. Visi tekstai yra dviem kalbomis: autorių gimtąja ir lietuvių. O lietuvių poetų — gimtąja ir anglų.

UAB „Drusva 11“ vairuotojas Antanas Bukauskas profesionaliai gabeno autobusu visą tarptautinę poetuomenę Vilniaus link. Raudonspalve, ornamentais siuvinėta kepuraite „made in Guatemala“ papuoštą galvą parėmęs į lango stiklą, Vytautas Butvilas — Mažylis dar teberėgėjo (užsimerkęs) gyvūnų gyvulišaus vakarykščio vankaro ir praeitos nakties vaizdus. Žurnalistė Audra Barauskaitė retykiais kažki šnabštelėdavo su Vytautu P. Blože. Galinėse sėdynėse virė jaunieji poetai. Jau netoli sostinės paskutinįsį autobusą sustabdęs vairuotojas leido nekantriausiams įtraukti plaučiuosna cigaretės dūmą. O estų poetas Jaan Malin maišelin rinkos surinko lietuvių poetų pakelę pridrabstytą tarą ir šiukšles.

Donatas Petrošius

PIRMA AŠTUNTOJI

Antanui Šimkui

Jau ir trumpam išsiskirdami paduodame vienas kitam

ranką.
Maža kas. Pusė karalystės išgelbėta. Ne ta pusė. Visai ne ta.
Šiapus springsta duona kėsnėje, kitapus žaidimai neturi

taisyklių.

Greitai viskas bus antraip. Po to vėl grįš iliuzijos.

Brandžioji paauglystė pasireiškia tada, kai slobiną nukauni

visai

ne dėl princesės. Palieki jo nugaroje peilį ir pabėgi iš pamokų:

tegul auga galvos, liežuvių, skersvėgysniai,

pusė kitos pusės karalystės. Tegul auga.

Pusė kitos pusės ketvirčio. Tegul plečiasi ramybėje.

Pusė šventųjų nesveikųjų dydžių. Tegul auga ir plečiasi

skersai

išilgai kristalų. Tegul užta kaupiasi garuoja, tegul teka

stiklu

druskos rūgšties liežuvis.

Kiekviena pirmoji diena yra tuo pat metu ir aštuntoji,

nelęgy tik iš kurio rojaus bėgi.

Stasys Jonauskas

TIESĄ ŽINOTI GERIAU

Paukščiai turi sparnus, sraigėms nereikia tepalo,
Lėktuvai kiaušinių nededa, energija neišnyksta,
Žemė sukasi apie ašį, pavasarį žydi ievos,
Tautos turi apsisprendimo laisvę.

Šuniui reikia mėsos, spalvai neturi urano,
Ateitis visada praeina, druska sukieta,
Žuvis raidžių nepažįsta, nesuprantame, ką jos tyli,
O kai netyli, iš viso niekam neišdu, ką daro.

Drugiai mums — ne giminės, — jie gyvena be plano,
Metaloidai — blogi laidininkai, ežys turi spyglius,
Vėliavos būna spalvotos, kulkos spalvų neatiskiria,
Saulė nėra vandens, užkariauti jos neįmanoma.

Sliekai neužuodžia auksa, kiškiai parako neišrado,
Kiekvienas galvoja teisybę, akmenys — nieko,
Drugiai nesikryžmina su alyvomis nei su vištomis,
Tai, kas pasako tiesą, duoda papildomus klausimus.

Laisvė neturi kvapo, mėnulis nemoka lietuviškai,
Jis gali užmigti bet kur, traktoriui reikia guolio,
Žmonės netyčia suserga, ir skaičiai — ne visad sveiki,
Nieko iš to, bet tiesą žinoti geriau.

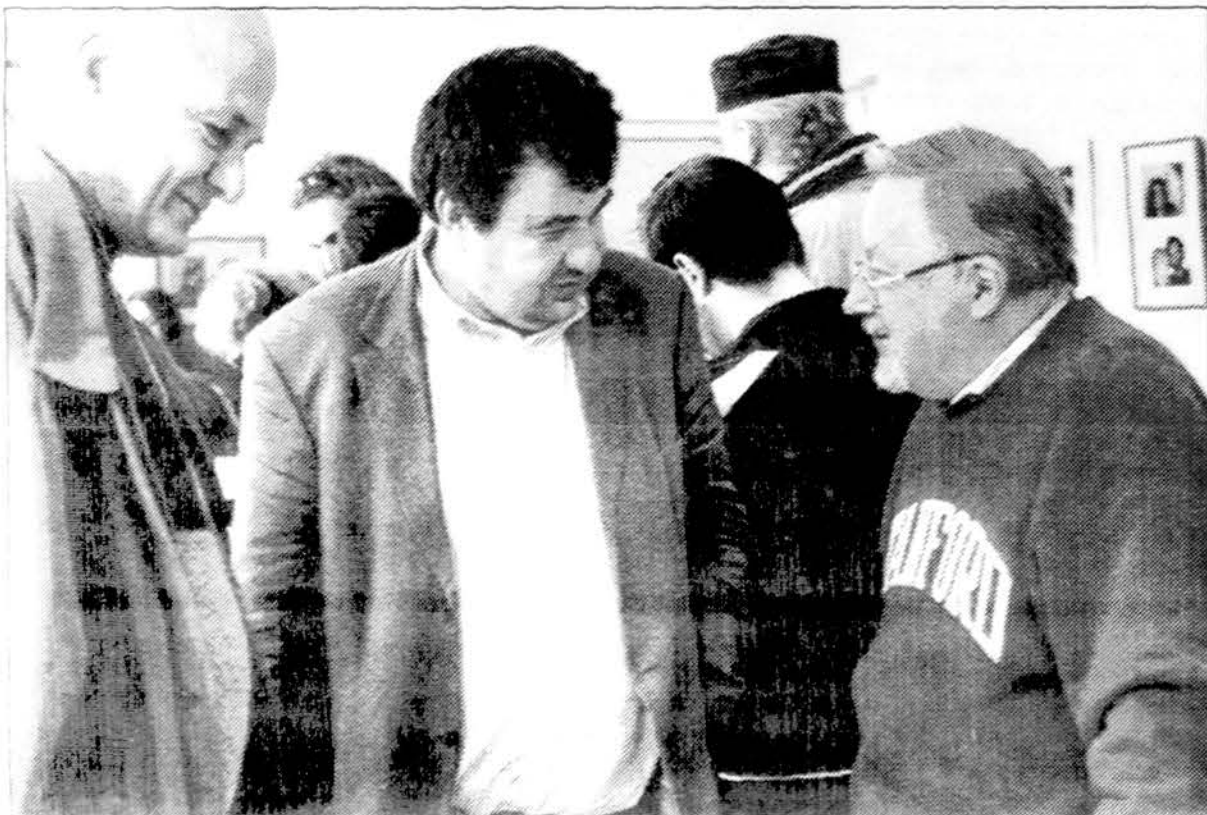
Spalvai: Eilėraščiai — Vilnius; Vaga, 1986.

VERSLEJO

Žvaigždės biro lyg iš indo —
Iš padangių savo.
O per šiaudą vėjas lindo,
Kol pageltonavo.

Po rudens švilpimo ilgo
Tarsi laikasėjo.
Ir kas antras šapą vilko —
Žmonija verslėjo.

Ji žiūrėjosi į žemę.
Į žvaigždynus — retas,
Kol sutemo šitą temą
Amžinasis ratas.

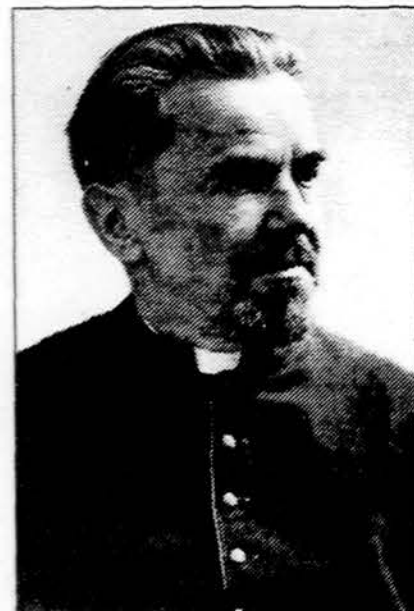
Su naujais knygų pristatymo metu kalbasi poetas ir vertėjas Antanas Gailius (kairėje). „Aidu“ leidyklos redaktorius Vytautas Alisauskas ir prof. poetas Vytautas Landsbergis, per kamerinius skaitymus pristates savo poeziją. Visos nuotraukos Vilmos Šileikienės.

Poetinis Druskininkų ruduo. Antanas Gailius (kairėje)

Vieno rankraščio pėdsakais

ALGIMANTAS KATILIUS

Prel. Mykolas Krupavičius.

čia.

Intrigos užuomazgą randame Romoje 1967 m. išspausdintame *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraščių* IV tome, kuriame pradėdama skelbti J. Reitelaičio monografiją „Kalvarija“. Spausdinamos monografijos prieraše Vincentas Liulevičius teigia: „Kalvarijos parapijos klebonas kun. Mykolas Krupavičius buvo prašęs autorių parašyti šios vietovės istoriją, kurios rankraštį gavo 1937 m. ir išsaugojo iki dabar. Tad nuo šios datos iki mūsų dienų žinias teko surinkti iš čia esamų šaltinių. Suprantama, kad autorius už šią dalį, kuri pridurta po 1937 m., prieš kritikus negali būti atsakingas“. Iš to, kas pacituota, abejonių nekyla pirmoji teiginio dalis, kad parašyti Kalvarijos istoriją paprašė prel. M. Krupavičius. Pastarasis prisiminė: „Kalvarijoj klebonaudamas, rengiausi parapijos 200 metų sukaktį iškilmingai švęsti. Ta proga paprasčiau Reitelaitį parašyti Kalvarijos parapijos monografiją. To darbo, jau klebonaudamas, ėmėsi stropiai. Daug medžiagos gavo iš Vilniaus kurijos archyvų. Surinko net visų klebonų ir vikarų katalogą. Bet užklupo didžiosios nelaimės Lietuva ir šis darbas neišvydo pasaulio“. (Draugas, 1955, kovo 1 d.) Tačiau kyla daug klausimų, ar tikrai monografijos rankraštis buvo parašytas 1937 m. ir įteiktas užsakovui. Gal tie išvedžiojimai apie rankraščio likimą ir padarytus papildymus buvo reikalingi, kad suklaidintų sovietinės Lietuvos pareigūnus ir tokiu būdu paslėptų galus, kaip tas rankraštis iš tikrųjų pasiekė Vakarus, nors autoriui atskleista tiesa jau negalėjo pakenkti?

Melavau, autoriui sutinkant

Plačiau pakalbėti šia tema ir apskritai apie M. Krupavičiaus ir J. Reitelaičio pokarinius ryšius leidžia ta aplinkybė, kad Lietuvos istorijos institutas seniai sulaukė iš JAV sugrįžtančio prelato M. Krupavičiaus archyvo. Kai kurie šio archyvo dokumentai ir kita medžiaga suteikia galimybę giliau patyrinėti iškeltą klausimą.

Monografijos *Kalvarija* parašymo datą gana išsamiai aptaria Birutė Reitelaitytė biografijoje apybraižoje, skirtoje kun. Jonui Reitelaitiui (*Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraščių*, t. 11).

Nukelta į 3 psl.

„Palydėtuvis“ — sekmadienio rytą su išvykstančiais atsiveikina (iš kairės) „Dainavos“ centro direktorius Zenonas Strickas. „Poetinio Druskininkų rudens“ galva ir siela Kornelijus Platelis ir dailininkas, PDR emblemos autorius, Andrius Mosiejus.

SILVIJA VĒLAVIČIENĒ

Santvārass. Dainos apie Lietuvą // *XX amžius*. 1940, saus. 30. A. Aleksa V. Salomėja Nėries gyvenimo ir kūrybos metraštis. Vilnius, 1997, kn. 2, 369–370.

Nemarioji žemė: Lietuva pasaulinės poezijos posmuose: antologija. Boston, 1970, p. 160–161.

Santvārass. Dainos apie Lietuvą // *XX amžius*. 1940, saus. 30.

Rannit A. V. K. Jonynas: un x-ylographe lithuanien. Baden-Baden: Verl. fur Kunst u. Wissenschaft, 1947, 93 p., iliustr. – (Santr. liet.; Rannit, Aleksis. Petravičius, die „Dainos“ und die Seele der Lithauer. Freiburg im Breisgau: Burda, 1947. 8 p.; Rannit A. Vytautas Kasilius: Un peintre lithuanien. Baden-Baden: Klein, 1947. 22, [1] p., 7 iliustr., lap.

Nagys H. Vytauto K. Jonyno monografija // *Aidai*. 1947, nr. 9, p. 427. *Čiurlionis: Painter and composer*. Coll. essays and notes, 1906–1989. Vilnius: Vaga, 1994. 558, [2] p.: iliustr., portr. – Bibliogr.: p. 540–546.

Rannit A. M. K. Čiurlionis, 1875–1911; pionnier de l'art abstrait: discours prononcé au 2-ème Congrès international des critiques d'art, Paris. 1949., Paris, 1949. [17] lap.: iliustr.

Lituanus: Lithuanian quarterly. 1961, Vol. VII, Nr. 2.

Rannit A. Mikalojus Konstantinas Čiurlionis – Lithuanian visionary painter. Chicago: Lith. Libr. press, 1984 p.: iliustr.

Raila B. Pagoda, London, 1974, d. 1., p. 319.

Ten pat, p. 318.